

Didžioji g. 5, 01128, Vilnius
Tel. 8 5 2314 677
El. p. hrmi@hrmi.lt

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai
A. Vivulskio g. 11, 03610, Vilnius

2020-11-23
Nr. IS-XV-27

Tik el. paštu

PASTABOS DĖL APSAUGOS NUO SMURTO ARTIMOJE APLINKOJE IR SMURTO PRIEŠ MOTERIS ARTIMOJE APLINKOJE ĮSTATYMO PROJEKTO

1. Dėl įstatymo paskirties ir taikymo

Projektu siūlomos naujos įstatymo redakcijos *Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje ir smurto prieš moteris artimoje aplinkoje įstatymo* (toliau – Įstatymas) pavadinime ir 1 str. numatyta, jog įstatymu siekiama apsaugoti kiekvieną asmenį nuo smurto artimoje aplinkoje ir moteris nuo smurto artimoje aplinkoje.

Pažymėtina, kad moterys, nukentėjusios nuo smurto artimoje aplinkoje, patenka į bendrą kategoriją asmenų, nukentėjusių nuo smurto artimoje aplinkoje, tad toks reguliavimas nėra tikslingas ir nesuteikia nuo smurto artimoje aplinkoje nukentėjusioms moterims papildomos apsaugos. Tuo pačiu atkreipiame dėmesį, kad šiuo metu Lietuvoje nėra užtikrinama pakankama teisinė apsauga ir pagalbos galimybės moterims, nukentėjusioms nuo smurto prieš moteris ne artimoje aplinkoje, pavyzdžiui, kai moterys tampa fizinio, psichologinio, seksualinio smurto ar persekiojimo aukomis ir nukenčia nuo nepažįstamų asmenų ar asmenų, nesusijusių su jomis artimais ryšiais, kaip jie yra apibrėžiami Projekte.

Atsižvelgiant į tai, siūlome Įstatymu sureguliuoti moterų apsaugą nuo smurto prieš moteris ir atitinkamai koreguoti Įstatymo pavadinimą ir Įstatymo paskirtį bei taikymą tokiu būdu:

*Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje ir **smurto prieš moteris artimoje aplinkoje** įstatymas;*

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis ir taikymas

1. Šio įstatymo paskirtis – siekti ginti kiekvieną asmenį nuo smurto artimoje aplinkoje bei moteris nuo **smurto prieš moteris artimoje aplinkoje, siekti nedelsiant reaguoti į grėsmę, kuri kyla dėl smurto artimoje aplinkoje ir (ar) **smurto prieš moteris artimoje aplinkoje**, sudaryti sąlygas taikyti prevencijos ir apsaugos priemonės bei teikti tinkamą pagalbą asmenims, nukentėjusiems nuo smurto artimoje aplinkoje ir (ar) **smurto prieš moteris artimoje aplinkoje**.**

Taip pat pastebėtina, kad, atsižvelgiant į smurto artimoje aplinkoje sukiamas psichologines, socialines, ekonomines pasekmes ne tik konkrečiam smurtą patyrusiam asmeniui bet ir visai visuomenei, šiuo metu galiojančiame Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatyme smurtas artimoje aplinkoje buvo

priskirtas prie visuomeninę reikšmę turinčių veikų. Siūlome šią nuostatą išsaugoti ir naujoje Įstatymo redakcijoje, atitinkamai Projekto 1 str. 2 d. išdėstant taip:

2. Smurtas artimoje aplinkoje ir smurtas prieš moteris ~~artimoje aplinkoje~~ yra žmogaus teisių ir laisvių pažeidimai, kurie dėl jų žalos visuomenei priskiriami prie visuomeninę reikšmę turinčių veikų. Šis įstatymas apibrėžia smurto artimoje aplinkoje ir (ar) smurto prieš moteris ~~artimoje aplinkoje~~ sampratą, nustato nukentėjusiųjų nuo smurto artimoje aplinkoje ir (ar) smurto prieš moteris ~~artimoje aplinkoje~~, smurtautojų teises ir atsakomybę, prevencijos priemonių įgyvendinimą, pagalbos smurto artimoje aplinkoje ir (ar) smurto prieš moteris ~~artimoje aplinkoje~~ atvejais teikimą ir apsaugos priemonių smurtą artimoje aplinkoje ir (ar) smurtą prieš moteris ~~artimoje aplinkoje~~ patyrusiam asmeniui įgyvendinimą.

2. Dėl Įstatymo sąvokų

Projekto 2 str. 5 d. numatyta, jog „smurtas prieš moteris artimoje aplinkoje – artimoje aplinkoje veikimu ar neveikimu moteriai daromas tyčinis fizinis, psichinis, seksualinis, ekonominis ar kitas poveikis, dėl kurio moteris patiria fizinę, turtinę ar neturtinę žalą“.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytas pastabas dėl Įstatymo paskirties ir taikymo, siūlome koreguoti šią sąvoką ir vietoje smurto prieš moteris artimoje aplinkoje numatyti smurto prieš moteris apibrėžimą.

Smurtas prieš moteris ~~artimoje aplinkoje~~ – ~~artimoje aplinkoje~~ veikimu ar neveikimu moteriai daromas tyčinis fizinis, psichinis, seksualinis, ekonominis ar kitas poveikis, dėl kurio moteris patiria fizinę, turtinę ar neturtinę žalą.

Atitinkamai siūlome koreguoti ir kitas Įstatymo projekto nuostatas, įtvirtinant visame Įstatyme moterų apsaugą nuo smurto prieš moteris.

3. Dėl statistinių duomenų apie Apsaugos nuo smurto orderio taikymą rinkimo

Projekto 4 str. 4 d. 2 p. pateiktas sąrašas statistinių duomenų, kurių rinkimą ir analizę turi organizuoti Vidaus reikalų ministerija. Atsižvelgiant į tai, kad Projektu siekiama įvesti naują institutą – Apsaugos nuo smurto orderį, siekiant užtikrinti statistinių duomenų apie šio instituto taikymą rinkimą, siūlome atitinkamai papildyti Projekto 4 str. 4 d. 2 p.:

*2) organizuoja statistinių duomenų rinkimą apie nusikalstamas veikas susijusias su smurtu artimoje aplinkoje ir smurtu prieš moteris ~~artimoje aplinkoje~~, smurtą patyrusius asmenis ir smurtautojus (asmenų skaičius pagal lytį, amžių, išsilavinimą, gyvenamąją vietą), **Apsaugos nuo smurto orderio taikymą** bei šių duomenų analizę.*

4. Dėl Apsaugos nuo smurto orderio skyrimo pagrindų

Projekto 8 str. 1 d. siūloma nustatyti reguliavimą, pagal kurį Apsaugos nuo smurto orderis skiriamas esant pagrįstų įtarimų dėl smurto artimoje aplinkoje. Projekto 8 str. 1 d. 1 p. sukonkretinama, kad policijos pareigūnas apsaugos orderį skiria gavęs pranešimą apie patirtą arba galimą patirti smurtą artimoje aplinkoje ir patikrinimo metu nustatęs, kad galimas smurto artimoje aplinkoje įvykis kilo tarp asmenų, esančių artimoje aplinkoje. Nuostatos, kuriomis nurodoma tiek į patirtą, tiek ir į galimą patirti smurtą artimoje aplinkoje, įtvirtintos ir Projekto 8 str. 1 d. 2 p., nustatant atvejus, kai Apsaugos nuo smurto orderį skiria prokuroras. Taigi, iš Projekto formuluočių galima daryti prielaidą, kad apsaugos orderis galėtų būti

skiriamas tiek reaguojant į įvykusį smurtą, tiek ir kaip priemonė, siekiant apsaugoti asmenį nuo galimo patirti smurto.

Kartu pastebėtina, kad Projekto 2 str. 4 d. smurtas apibrėžiamas kaip „bet kokios rūšies veiksmai ar neveikimas, dėl kurių asmuo patiria arba gali patirti fizinę, psichinę, seksualinę, ekonominę, materialinę ar neturtinę ar kitą žalą, įskaitant grasinimą įvykdyti tokius veiksmus, prievartą arba savavališką laisvės atėmimą“. Tuo tarpu pagal Projekto 8 str. 1 d. numatytą siūlomą reguliavimą, Apsaugos nuo smurto orderio skyrimo pagrindas iš esmės būtų pagrįstas įtarimas dėl smurto artimoje aplinkoje, įskaitant ir galimą patirti smurtą. Atsižvelgiant į pakankamai plačią įstatymo projekte įtvirtintą smurto sampratą bei į tai, kad 15 dienų terminui skiriamas apsaugos orderis reikšmingai apriboja galimai smurtavusio asmens teisę į būsto neliečiamumą, taip pat gali lemti kitų konstitucinių teisių (nuosavybės, privataus gyvenimo neliečiamumo ir kt.) ribojimus, siūlytina numatyti, kad apsaugos orderio skyrimas turi būti susietas su pakartotinio smurto, bauginimų, keršto ar pavojaus gyvybei ir (ar) sveikatai rizikos vertinimo metui nustatytomis aplinkybėmis, rodančiomis būtinybę apsaugoti smurtą patyrusį asmenį. Panašus reguliavimas yra įtvirtintas, pavyzdžiui, 2018 m. liepos 2 d. Lietuvos policijos generalinio komisaro įsakyme¹, kuriuo nustatyti pagrindai, kada policijos pareigūnas privalo kreiptis į apylinkės teismą su prašymu skirti Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymo 5 str. nurodytas laikinas smurtą patyrusio asmens apsaugos užtikrinimo priemones. Todėl manome, kad Apsaugos nuo smurto orderio skyrimo susiejimas ne tik su pagrįstais įtarimais dėl smurto artimoje aplinkoje buvimo, bet ir su konkrečiomis aplinkybėmis, rodančiomis būtinybę apsaugoti nuo smurto nukentėjusį asmenį, sudarytų prielaidą išvengti konstitucinį proporcingumo principą galimai pažeidžiančio automatinio ir pernelyg plataus apsaugos orderio taikymo.

Atitinkamai, Projekto 8 str. siūlome papildyti šia nuostata, atitinkamai keičiant paskesnių straipsnio dalių numeraciją:

2. Priimdamas sprendimą skirti (atsisakyti skirti) Apsaugos nuo smurto orderį policijos pareigūnas ar prokuroras turi atsižvelgti į pakartotinio smurto, bauginimų, keršto ar pavojaus gyvybei ir (ar) sveikatai rizikos vertinimo metu nustatytas aplinkybes, rodančias būtinybę apsaugoti smurtą patyrusį asmenį nuo pakartotinio smurto, bauginimų, keršto, pavojaus gyvybei ir (ar) sveikatai grėsmės.

5. Dėl Apsaugos nuo smurto orderio patvirtinimo teismine tvarka

Kaip minėta teikiant pastabas dėl Apsaugos nuo smurto orderio skyrimo pagrindų, Apsaugos nuo smurto orderio taikymas yra intensyvi galimai smurtavusio asmens konstitucines teises ribojanti priemonė. Pagal galiojančio Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymo 5 str. nuostatas savo esme panašias laikinas smurtą patyrusio asmens apsaugos užtikrinimo priemones (įpareigojimą smurtautojui laikinai išsikelti iš gyvenamosios vietos, jeigu jis gyvena su smurtą patyrusiu asmeniu, taip pat įpareigojimą smurtautojui nesiartinti prie smurtą patyrusio asmens, nebendrauti, neieškoti ryšių su juo) skiria apylinkės teismas. Baudžiamojo proceso kontekste taikoma Baudžiamojo proceso kodekso 132¹ str. numatyta kardomoji priemonė – įpareigojimas gyventi skyrium nuo nukentėjusiojo ir (ar) nesiartinti prie nukentėjusiojo arčiau nei nustatytu atstumu, taip pat skiriamas teismo, t.y., ikiteisminio tyrimo teisėjo ar

---

¹ Lietuvos policijos generalinio komisaro 2018 m. liepos 2 d. įsakymas Nr. 5-V-611 „Dėl Policijos pareigūnų reagavimo į pranešimus apie smurtą artimoje aplinkoje, teismo sprendimo dėl laikinųjų smurtą patyrusio asmens apsaugos užtikrinimo priemonių skyrimo vykdymo ir šio sprendimo vykdymo kontrolės tvarkos aprašo patvirtinimo“, TAR, 2018-07-03, Nr. 11084, IV-V skyriai.

teismo nutartimi. Todėl svarstyti, ar nebūtų tikslinga Projekte nustatyti, jog policijos pareigūno arba prokuroro sprendimas skirti Apsaugos nuo smurto orderį turėtų būti patvirtinamas apylinkės teismo. Atitinkamai Projekto 8 str. galėtų būti papildytas šia nuostata:

Policijos pareigūnas arba prokuroras, priėmęs sprendimą skirti Apsaugos nuo smurto orderį nedelsdamas kreipiasi į apylinkės teismą dėl Apsaugos nuo smurto orderio patvirtinimo. Apylinkės teismas sprendimą patvirtinti arba atsisakyti patvirtinti Apsaugos nuo smurto orderį priima ne vėliau kaip per 48 valandas.

6. Dėl teisėsaugos pareigūnų funkcijų organizuojant apsaugą ir pagalbą smurtą patyrusiam asmeniui

Projekto 7 str. reguliuoja rizikos smurto artimoje aplinkoje atvejais vertinimą ir valdymą, tačiau nenumato, kokių metu ir kokiame etape turi būti atliekamas teisėsaugos pareigūnų vykdomas rizikos vertinimas. Atsižvelgiant į tai, siūlome papildyti Projekto 10 str. 1 d., reglamentuojančią teisėsaugos pareigūnų veiksmus smurto artimoje aplinkoje ir smurto prieš moteris atvejais, numatant, kad policijos pareigūnas, atvykęs į įvykio vietą, užfiksuoja duomenis apie smurto artimoje aplinkoje arba smurto prieš moterį įvykį, ir, nustatęs nusikalstamos veikos požymius, pradeda ikiteisminį tyrimą bei atlieka rizikos vertinimą:

*1. Gavę pranešimą dėl smurto artimoje aplinkoje ir (ar) dėl smurto prieš moteris ~~artimoje aplinkoje~~, policijos pareigūnai, atvykę į įvykio vietą arba patys būdami to įvykio liudininkai, policijos generalinio komisaro nustatyta tvarka užfiksuoja duomenis apie smurto artimoje aplinkoje ir (ar) smurto prieš moteris ~~artimoje aplinkoje~~ įvykį ir, nustatę nusikalstamos veikos požymius, pradeda ikiteisminį tyrimą, **atlieka rizikos vertinimą** bei imasi priemonių, kad per trumpiausią laiką būtų atliktas ikiteisminis tyrimas ir užtikrinta smurtą patyrusio asmens apsauga. Smurtą patyręs asmuo skundo teikti neprivalo.*

7. Dėl pagalbos organizavimo

1) Projekto 12 str. 1 d. numato, kad „policijos pareigūnai, atvykę į įvykio vietą, informuoja smurtą patyrusį asmenį apie galimybę gauti pagalbą iš specializuoto kompleksinės pagalbos centro, įteikia jam emocinės pagalbos tarnybos telefono ryšio numerį, specializuoto kompleksinės pagalbos centro kontaktinę informaciją (telefono ryšio numeris ir el. pašto adresą) ir rašytinę informaciją apie teikiamos specializuotos kompleksinės pagalbos smurtą patyrusiems asmenims pobūdį.“

Pažymėtina, kad dabar galiojančiame Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatyme numatyta kitokia pagalbos nukentėjusiam asmeniui organizavimo ir jo informavimo apie pagalbos galimybes tvarka. Įstatymo 9 str. 1 d. numato, kad „policijos pareigūnai, atvykę į smurto artimoje aplinkoje įvykio vietą, informuoja smurtą patyrusį asmenį, kad su juo susisieks specializuotos pagalbos centras, kuris suteiks jam pagalbą, įteikia jam psichologinės pagalbos telefono numerį ir kitą rašytinę informaciją apie pagalbą smurtą patyrusiems asmenims ir nedelsdami apie gautą pranešimą dėl smurto artimoje aplinkoje praneša specializuotos pagalbos centrui.“

Siūlome Projektu nekeisti dabar galiojančios ir efektyviai praktikoje veikiančios pagalbos nukentėjusiam asmeniui organizavimo ir informavimo apie ją tvarkos bei atitinkamai koreguoti Projekto 12 str. 1 d. tokiu būdu:

*1. Policijos pareigūnai, atvykę į įvykio vietą, **informuoja smurtą patyrusį asmenį, kad su juo susieks specializuotas kompleksinės pagalbos centras, kuris suteiks jam pagalbą** informuoja smurtą patyrusį asmenį apie galimybę gauti pagalbą iš specializuoto kompleksinės pagalbos centro, įteikia jam emocinės*

pagalbos tarnybos telefono ryšio numerį, specializuoto kompleksinės pagalbos centro kontaktinę informaciją (telefono ryšio numeris ir el. pašto adresą) ir rašytinę informaciją apie teikiamos specializuotos kompleksinės pagalbos smurtą patyrusiems asmenims pobūdį.

2) Projekto 12 str. 2 d. numato, kad „esant smurtą patyrusio asmens sutikimui, policijos pareigūnai nedelsdami apie gautą pranešimą dėl smurto artimoje aplinkoje ir (ar) smurtą prieš moteris artimoje aplinkoje elektroninėmis ryšio priemonėmis praneša specializuotos kompleksinės pagalbos centrui. Specializuotos kompleksinės pagalbos centrui pateikiami būtiniausi susisiekti su smurtą patyrusių asmeniu duomenys – pažeidimo identifikacinis kodas (ROIK), įvykio data, vietos adresas, smurtą patyręs asmuo ir smurtautojas (vardas, pavardė), jų giminystės ryšiai, smurtą patyrusio asmens telefono ryšio numeris, trumpas įvykio aprašymas, informacija apie tai, ar smurtą patyręs asmuo ir (ar) smurtautojas turi ginklą, įvykį tiriančio pareigūno kontaktiniai duomenys (vardas, pavardė, pareigos, telefono ryšio numeris, el. pašto adresas). Pranešimai specializuotos kompleksinės pagalbos centrui perduodami nepriklausomai nuo to, ar pradedamas ikiteisminis tyrimas. Šios nuostatos taikomos ir tais atvejais, kai smurtą patyręs asmuo kreipiasi į prokurorą.“

Pažymėtina, kad pagal dabar galiojančią Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymo redakciją, pagalbai teikti būtini nukentėjusiojo duomenys policijos pareigūnų perduodami specializuotos kompleksinės pagalbos centrui be atskiro nukentėjusio asmens sutikimo. Tokia tvarka sukuria palankesnes sąlygas veiksmingai ir savalaikiškai suteikti specializuotą kompleksinę pagalbą. Nukentėjęs asmuo įvykio metu ar iškart po įvykio gali būti apimtas įvairių kompleksinių emocijų ir nenorėti kreiptis pagalbos pats/pati dėl vyraujančios stigmos bei kitų priežasčių. Tačiau, tyrimų duomenimis, nukentėjusieji, gavę specializuotos kompleksinės pagalbos centrų siūlomą pagalbą, ją vertina itin teigiamai. Atsižvelgiant į tai, siūlome koreguoti Projekto 12 str. 2 d. pirmą sakinį tokiu būdu:

2. ~~Esant smurtą patyrusio asmens sutikimui, Policijos pareigūnai nedelsdami apie gautą pranešimą dėl smurto artimoje aplinkoje ir (ar) smurtą prieš moteris artimoje aplinkoje elektroninėmis ryšio priemonėmis praneša specializuotos kompleksinės pagalbos centrui.~~

3) Atsižvelgiant į tai, kad Projekto 7 str. reguliuoja rizikos vertinimą ir valdymą, manytina, kad teisėsaugos institucijoms tikslinga suteikti specializuotos kompleksinės pagalbos centrui ir informaciją, surinktą rizikos vertinimo metu, kad prieš susisiekiant su nukentėjusiu asmeniu, centras turėtų patikimos informacijos apie pakartotinio smurto riziką konkrečiu atveju. Tad siūlome papildyti Projekto 12 str. 2 d., numatant, kad policijos pareigūnai kartu su kitais duomenimis persiunčia specializuotos kompleksinės pagalbos centrui užpildytą rizikos vertinimo formą.

Atitinkamai Projekto 12 str. 2 d. siūlome išdėstyti taip:

*2. ~~Esant smurtą patyrusio asmens sutikimui, Policijos pareigūnai nedelsdami apie gautą pranešimą dėl smurto artimoje aplinkoje ir (ar) smurtą prieš moteris artimoje aplinkoje elektroninėmis ryšio priemonėmis praneša specializuotos kompleksinės pagalbos centrui. Specializuotos kompleksinės pagalbos centrui pateikiami būtiniausi susisiekti su smurtą patyrusių asmeniu duomenys – pažeidimo identifikacinis kodas (ROIK), įvykio data, vietos adresas, smurtą patyręs asmuo ir smurtautojas (vardas, pavardė), jų giminystės ryšiai, smurtą patyrusio asmens telefono ryšio numeris, trumpas įvykio aprašymas, **užpildyta rizikos vertinimo forma**, informacija apie tai, ar smurtą patyręs asmuo ir (ar) smurtautojas turi ginklą, įvykį tiriančio pareigūno kontaktiniai duomenys (vardas, pavardė, pareigos, telefono ryšio numeris, el. pašto adresas).~~ Pranešimai specializuotos kompleksinės pagalbos centrui perduodami nepriklausomai nuo to, ar*

pradedamas ikiteisminis tyrimas. Šios nuostatos taikomos ir tais atvejais, kai smurtą patyręs asmuo kreipiasi į prokurorą.

4) Pažymėtina, kad Projekto 7 str. numato rizikos vertinimą ir valdymą kiekvienu smurto artimoje aplinkoje atveju, tačiau nenumato, kokių veiksmų turėtų imtis apsaugą ir pagalbą teikiančios institucijos nustačius didelį pakartotinio smurto, bauginimų, keršto ar pavojaus gyvybei ir (ar) sveikatai rizikos bei smurto recidyvo grėsmės lygį. Tad siūlytina papildyti Projekto 12 str., reguliuojantį pagalbos organizavimą, numatant, kad nustačius didelį pakartotinio smurto, bauginimų, keršto ar pavojaus gyvybei ir (ar) sveikatai rizikos bei smurto recidyvo grėsmės lygį, taip pat kai artimoje aplinkoje, kurioje nustatytas smurto įvykis, yra vaikas (-ų), specializuotos kompleksinės pagalbos centras gali inicijuoti tarpžinybinius pasitarimus, kuriuose aptariami didelės rizikos atvejai bei koordinuojamas apsaugos ir pagalbos organizavimas nukentėjusiam asmeniui bei vaikui (-ams). Tarpžinybiniame pasitarime dalyvauja specializuotos kompleksinės pagalbos centro atstovas, policijos atstovas, vaiko teisių apsaugos specialistas, socialinis darbuotojas ir kitų institucijų atstovai bei specialistai, priklausomai nuo individualaus atvejo.

Siūlome papildyti Projekto 12 str. nauja, 9 dalimi:

9. Jeigu atlikus rizikos vertinimą nustatomas didelis pakartotinio smurto, bauginimų, keršto ar pavojaus gyvybei ir (ar) sveikatai rizikos bei smurto recidyvo grėsmės lygis, taip pat tais atvejais, kai artimoje aplinkoje, kurioje nustatytas smurto įvykis, yra vaikas (-ų), specializuotos kompleksinės pagalbos centras gali inicijuoti tarpžinybinius pasitarimus apsaugos ir pagalbos organizavimui koordinuoti. Tarpžinybiniame pasitarime dalyvauja specializuotos kompleksinės pagalbos centro atstovas, policijos atstovas, vaiko teisių apsaugos specialistas, esant poreikiui - kitų institucijų atstovai ir (ar) specialistai.

Kilus klausimams dėl išdėstytų pastabų, maloniai prašome kreiptis el. paštu į Mėtą Aduvavičiūtę meta.adutaviciute@hrmi.lt arba Eriką Leonaite erika.leonaite@hrmi.lt.

Pagarbiai

Direktorius
Dainius Pūras